

ประวัติวัดพระงาม

วัดพระงาม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ที่ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๔ ไร่ ๔๘ ตารางวา สถานที่ตั้งของวัดอยู่ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ ๕๐๐ เมตร

เดิมวัดพระงามเป็นวัดราษฎร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดพระงามเป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ภายในวัดมีซากเจดีย์ขนาดใหญ่ที่คาดว่าเป็นเจดีย์ที่สร้างสมัยทวาราวดีในศตวรรษที่ ๑๑ หรือ ๑๒ ถึงศตวรรษที่ ๑๖ เช่นเดียวกับองค์พระปฐมเจดีย์ พระปรางวัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร และวัดทุ่งพระเมรุที่บริเวณสวนอนันต์ เมื่อครั้งที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้าเสด็จเยี่ยมวัดต่าง ๆ ได้ทรงปรารภว่าวัดพระงามน่าจะสร้างขึ้นในสมัยเดียวกันกับเมืองนครปฐมเป็นราชธานีชื่อทวาราวดี เพราะมีโบราณวัตถุที่ค้นพบในบริเวณนี้ ล้วนแต่เป็นของเก่าสมัยทวาราวดีทั้งสิ้น เช่นเดียวกับที่ขุดได้บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ มีพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ พระพิมพ์ดินเผา เฉพาะที่ขุดได้ในบริเวณนี้ถือว่างดงามมาก ยากที่จะหาที่อื่นเสมอเหมือน ปัจจุบันได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บางส่วนที่แตกหักได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์องค์พระปฐมเจดีย์

วัดพระงามได้รกร้างไปตามสภาพของบ้านเมืองและเจริญรุ่งเรืองเมื่อมีการสร้างเมืองขึ้นมาใหม่ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นครองราชสมบัติแล้วได้ให้ช่างมาทำการบูรณะองค์พระปฐมเจดีย์ เนื่องจากเมื่อครั้งที่พระองค์ท่านยังทรงผนวชอยู่ได้เสด็จธุดงค์มานมัสการและปักกลดด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขององค์พระปฐมเจดีย์ ได้ทอดพระเนตรเห็นแสงสว่างเป็นนิมิตมหัศจรรย์ที่องค์พระปฐมเจดีย์องค์เดิม ทรงมั่นพระทัยว่าเจดีย์องค์นี้เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จึงให้ทรงปรับปรุงองค์พระปฐมเจดีย์เป็นรมณียสถานดังที่ปรากฏมาจนทุกวันนี้

หลังจากที่บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์เป็นเวลา ๕๒ ปี มีพระภิกษุ ๒ รูป จากวัดพระปฐมเจดีย์ คือ พระวินัยธรจุ้ย และพรอาจารย์ฮะ ได้มาจำพรรษาที่วัดพระงาม ซึ่งขณะนั้นเป็นวัดร้าง จึงได้แผ้วถางที่รกร้างว่างเปล่า พบกุฏิโบราณ ๑ หลัง วิหารบนเนินดิน มีพระพุทธรูปเก่า และซากเจดีย์ใหญ่หักอยู่ ๑ องค์ สำหรับเนินดินสันนิษฐานว่าเป็นซากเจดีย์ที่พังทลายลงมาตามกาลเวลา ส่วนวิหารบนเนินดินนั้นกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจและสันนิษฐานว่า เป็นวิหารที่สร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะการก่อสร้างในสมัยนั้นฐานของวิหารจะสร้างคล้ายรูปเรือสำเภา จากการบอกเล่าของหลวงปู่แช่ม ชมมณี ได้เล่าให้เจ้าอาวาสรูปที่ เจ็ด ซึ่งขณะนั้นเป็นฆราวาสชื่อ

ทองคำ ชมเชย ฟังถึงบริเวณเนินเจดีย์เป็นป่าไผ่ทึบ ด้านทิศตะวันตกเป็นสถานที่ฝังศพของชาวบ้านและแต่ก่อนเคยเป็นแดนประหารนักโทษชื่อนายแดง ไกล้ต้นมะขามใหญ่ ซึ่งอยู่ด้านหลังกุฏิเจ้าอาวาส ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว

พระอาจารย์ฮะและพระวินัยธรจุ้ย ได้มาจำพรรษาวัดพระงามตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ตลอดระยะเวลาที่อาจารย์ฮะได้จำพรรษาจนได้เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ ท่านได้ทำการพัฒนาวัดที่เคยรกร้างเตียนสะอาด เรียบร้อย สร้างกุฏิหลังเล็ก ๆ หลังคามุงแฝก ประมาณ ๓ – ๔ หลัง ในครั้งนั้นมีพระจำพรรษา ๔ – ๕ รูป ต่อมาชาวบ้านมีจิตศรัทธาจึงให้การสนับสนุนในการสร้างกุฏิที่มั่นคงรวมทั้งได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันสร้างอุโบสถ โดยมีพระอาจารย์ฮะเป็นผู้ริเริ่ม อุโบสถนั้นมีขนาดความยาว ๘ วา กว้าง๖ วา ทำการผูกพัทธสีมาเมื่อปี ๒๔๕๐ ตรงกับ ร.ศ. ๑๒๕ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาว่า วัดโสภาพุทธาราม แต่ไม่มีผู้นิยมเรียกกัน จนทำให้จำชื่อวัดแทบไม่ได้ ครั้นเมื่อสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงสำรวจวัด และทรงเรียกว่า วัดพระงามซึ่งน่าจะมาจากสาเหตุที่ค้นพบเครื่องดินเผาที่เป็นเศียรพระพุทธรูปที่งดงามได้ที่วัด จึงเป็นชื่อที่เรียกกันจนทุกวันนี้ หลังจากพระอาจารย์ฮะ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ มรณภาพลงจึงไปนิมนต์พระปลัดมณี ซึ่งขณะนั้นบวชจำพรรษาอยู่ที่วัดห้วยจระเข้ ได้ ๕ พรรษา ให้มาเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๓ เนื่องจากพระปลัดมณีมีรกรากและบรรพบุรุษเป็นคนวัดพระงาม ตลอดระยะเวลาที่พระปลัดมณีดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสท่านเป็นทั้งพระนักเทศน์ ท่านมีพรสวรรค์ในการเทศน์มหาชาติได้ไพเราะทั้งลีลาและทำนอง ถึงกับสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานะภาพรับสั่งให้เทศน์ให้ฟังที่ตำหนักเมืองนครปฐม (ปัจจุบันเป็นสำนักงานเทศบาลเมืองนครปฐม) นอกจากนี้ท่านยังเป็นพระนักพัฒนา ริเริ่มก่อสร้างกุฏิที่ถาวร มั่นคง สร้างศาลาการเปรียญ (ปัจจุบันได้รื้อและก่อสร้างหลังใหม่ขึ้นแทน) สร้างหอระฆัง (ปัจจุบันได้ทำการบูรณะและอนุรักษ์ไว้) และได้ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยตั้งโรงเรียนสอนนักธรรมขึ้นภายในวัด เป็นพระนักปกครองที่พระภิกษุและสามเณรในวัดให้ความเคารพยำเกรงตลอดจนปกครองคณะสงฆ์และวัดต่างๆ ในตำแหน่งเจ้าคณะตำบลพระปฐมเจดีย์ จนกระทั่งท่านได้ลาสิกขา

หลังจากที่พระปลัดมณีได้ลาสิกขา พระอาจารย์เจียร บุญรักษ์ ซึ่งเป็นศิษย์ของพระปลัดมณีมารับตำแหน่งเจ้าอาวาสได้ ๓ ปี จึงลาสิกขาโดยไม่ได้สร้างสิ่งใดเพิ่มเติมนอกจากทำการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ทรุดโทรมให้คงสภาพ เจ้าอาวาสรูปต่อมาก็ดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จนกระทั่งเจ้าอธิการทองคำ ธมฺมทีโป (ทองคำ ชมเชย) นักธรรมเอก เป็นเจ้าคณะตำบลพระปฐมเจดีย์ เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๘ จึงได้มีการปรับปรุงกุฏิขึ้นมาใหม่ เทถนนคอนกรีตภายในวัด ริเริ่มตั้งโรงเรียนสอนบาลีขึ้นภายในวัดพระงาม โดยได้รับการสนับสนุนจากพระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ (กมล โกวิโท อดีต พระธรรมราชานุวัตร อดีตเจ้าคณะภาค ๓ อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนฯ) เป็นกำลังสำคัญในการจัดตั้งและได้ยุบลงเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีที่องค์พระปฐมเจดีย์ และได้มีการก่อตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นแทน ปัจจุบันคือ

โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม โดยอาศัยที่เรียนคือศาลาการเปรียญของวัดพระงาม เมื่อเจ้าอธิการทองคำลาสิกขาได้มีเจ้าอธิการพ่วง เจ้าคณะตำบลมารักษาการแทนเจ้าอาวาสอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งพระอธิการจิตร จตฺตมโล มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปที่ ๙

เมื่อพระอธิการจิตร จตฺตมโล มารับตำแหน่งเจ้าอาวาส ท่านได้ริเริ่มสร้างอุโบสถหลังใหม่ เนื่องจากหลังเก่าชำรุดและคับแคบได้เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยมีหลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม เป็นประธานในการจัดสร้าง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมามีขนาดกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕ และทำการผูกพัทธสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ และนอกจากนี้ทางวัดยังได้ขยายเมรุที่คับแคบออกไปอีก โดยมีโยมประวัติ ศรีบัวทอง เป็นเจ้าภาพในการก่อสร้าง พระอธิการจิตร ได้ลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี และมรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๕๒๘

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ – ๒๕๒๘ พระราชปัญญาภรณ์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ ป.ธ. ๖ อดีตพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง อดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔) ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดนครปฐมในขณะนั้นได้มารักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดพระงาม ได้เป็นผู้บุกเบิกวัดพระงามให้เจริญรุ่งเรืองตราบจนทุกวันนี้ ทั้งนี้เนื่องจากท่านพิจารณาเห็นว่าวัดพระงามตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมคืออยู่ในย่านชุมชน มีการคมนาคมสะดวกทั้งทางรถไฟและรถยนต์ จึงได้ปรึกษากับคณะกรรมการวัดเห็นสมควรสร้างศาลาการเปรียญขึ้นใหม่ให้กว้างขวางและทันสมัยโดยสร้างเป็นอาคาร ๒ ชั้น สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรม สร้างซุ้มประตูหน้าวัดด้านถนนพญาพาน เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๔ โดยได้รับการบริจาคจากโยมประวัติ ศรีบัวทองและครอบครัว สร้างกุฏิเรือนไทย ๒ ชั้น จำนวน ๑๒ หลัง รื้อโรงครัวเก่าเพื่อสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลและคลังเก็บพัสดุ ปรับปรุงสถานที่ภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ พระมหาโสภา เขมสรโณ ป.ธ. ๙ (อดีตเจ้าอาวาสวัดพระงาม อดีตรองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม) ได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระงาม ได้ดำเนินการก่อสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลที่พระราชปัญญาภรณ์ ดำริไว้จนเสร็จเรียบร้อย สร้างประตูทางด้านทิศเหนือ โดยได้รับการบริจาคจากกำนันพันและครอบครัว ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ทาสีอุโบสถ มุงกระเบื้องหลังคาศาลาการเปรียญใหม่ที่ชำรุด สร้างหอระฆัง โดยได้รับบริจาคจากคุณแม่อนงค์ ศรีสุขุมบวรชัย และครอบครัว พร้อมทั้งประชาชนสร้างกุฏิเพิ่มเติม ปรับปรุงผิวดินหลังเมรุเก่าทำสวนหย่อม บูรณะวิหารมณฑปบนเนินดินโดยร่วมกับกรมศิลปากร จัดสร้างกำแพงวัดด้านทิศเหนือขนานกับที่ดินของการรถไฟ ปรับปรุงสุสานเพื่อดำเนินการก่อสร้างเมรุเผาศพระบบเตาไฟฟ้าแบบไร้กลิ่น ไร้ควัน ปัจจุบันก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณรที่เรียนดีและจัดตั้งกองทุนระดับชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา และชั้นอุดมศึกษา โดยมอบทุนการศึกษาให้เป็นประจำทุกปี

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดพระงามให้เป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ทางเจ้าคณะจังหวัดนครปฐมได้แต่งตั้งให้พระครูสุกิตติวราภรณ์ รักษาการเจ้าอาวาสวัดพระงาม พระมหาโสภา เขมสรโณ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระงาม พระอารามหลวง และได้รับมอบหมายจากเจ้าคณะจังหวัดนครปฐมให้เป็นผู้ทำการแทนเจ้าอาวาส ปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัดพระงามและในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ พระมหาโสภา เขมสรโณ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระศรีวีราภรณ์ ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดพระงาม พระอารามหลวง และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชปริยัติโมลี

รายนามเจ้าอาวาสวัดพระงาม

๑. พระอธิการจุ้ย

๒. พระอาจารย์ฮะ

๓. พระปลัดมณี

๔. พระอาจารย์เจียร

๕. พระอาจารย์จุ่น

๖. พระอาจารย์พร้อม

๗.เจ้าอธิการทองคำ ธมฺมทีโป

๘.เจ้าอธิการพ่วง

๙. พระอาจารย์จิตร จตฺตมโล

๑๐. พระราชปัญญาภรณ์

๑๑. พระราชปริยัติโมลี

๑๒. พระมหาสมบูรณ์ ทสฺสธมฺโม ป.ธ. ๙ รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ในสมัยที่พระราชปัญญาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดในสมัยนั้น ครั้งเมื่อยังรักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดพระงาม ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๒ – ๒๕๒๗ ได้สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ปัจจุบันมีพระภิกษุที่สอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ในนามวัดพระงามมีดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๗ พระมหาสมบูรณ์ ทสฺสธมฺโม รักษาการแทนเจ้าอาวาส

พ.ศ. ๒๕๒๘ พระมหาโสภา เขมสรโณ (พระราชปริยัติโมลี)

พ.ศ. ๒๕๓๘ พระมหาสมศักดิ์ รตนปญฺโญ

พระมหานรินทร์ ปุณฺณกิตฺตฺ (ได้รับพระบรมราชานุเคราะห์อุปสมบทเป็นนาคหลวง)

พ.ศ. ๒๕๓๙ พระมหาวิเชียร กลฺยาโณ

พ.ศ. ๒๕๔๓ พระมหาสมคิด ตุฏฺฐจิตฺโต
พระมหาวีระ วีรปญฺโญ
พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย (ได้รับพระบรมราชานุเคราะห์อุปสมบทเป็นนาคหลวง)

พ.ศ. ๒๕๔๔ พระมหาอนุรักษ์ อภิรกฺโข

พ.ศ. ๒๕๔๕ พระมหาสุพัตร วชิราวุโธ
พระมหาจรูญ กิตฺติปญฺโญ
พระมหาบุญยัง ฐิตญาโณ
พระมหาณรงค์ฤทธิ์ ฐิตเวโท
พระมหารุ่ง ปิยวาจโก

พ.ศ.๒๕๔๗ พระมหาทินกร อิสฺสโร
พระมหาสมเพชร วชิราวุโธ

พ.ศ. ๒๕๔๘ พระมหาวิฑูร สิทฺธิเมธี